

3) Տրուած ըլլալով որ փրկութիւնը չ'ի-
րագործուիր առանց շնորհքի և միւս կող-
մէն թէ շնորհքը բացարձակապէս ձրի է,
ուրեմն շնորհքը ամենուն համար է: Ան
ընդհանրական է. երբեք վերապահուած չէ
այս կամ այն ցեղին, այս կամ այն
գասակարգին: Բոլոր շնորհներն ալ կ'ըն-
ծալուն բոլոր մարդոց, զանոնք հրաւի-
րելով փրկութեան:

Աստուած բոլոր մեղաւորներուն քաւա-
րար շնորհք կու տայ, որպէսզի անոնք
զարժի գան և ապաշխարեն: Աստուած կ'ըսէ
Իսրայէլի ժողովուրդին. «Կենդանի եմ ես,
ասէ Ադոնայի Տէր, ոչ կամիմ զմահ ամ-
պարշտին, որպէս զդառնալ ամպարշտին ի
չար ճանապարհէ իւրմէ և կեալ. դառնա-
լով դարձարուք ի ճանապարհաց ձերոց չա-
րաց, և ընդէր մեռանիք տունդ Իսրայէլի»
(Նեղ. 32, 11-12): Ուրիշ տեղ մը
գարձեալ. «Այսպէս ասէ Տէր ամենակալ.
դարձարուք առ իս, ասէ Տէր զօրութեանց.
և դարձայց առ ձեզ, ասէ Տէր զօրութեանց»
(Զաք., Ա., 3): «Այլ եկի կոչել զարդարս,
այլ զմեղաւորս յապաշխարութիւն» (Ղկ.,
Ե., 32):

Թէպէտ շնորհքը կը մատուցուի բոլոր
մարդոց, սակայն անգլիմադրելի չէ, պար-
տադիր չէ. մարդուն կը մնայ իր ազատ
կամքովը զայն ընդունիլ կամ մերժել:
Աստուած կը բախէ մեր հոգիներուն և
սրտերուն գոնքը, բայց չի պարտադրեր
մեզի բանալու մեր սիրտերը իրեն և ըն-
դունելու իր շնորհքը: Ս. Օգոստինոս կ'ըսէ.
«Աստուած որ մեզ ստեղծեց առանց մեզի,
չ'ուզեր մեզ փրկել առանց մեզի»: Ուրեմն
մենք ազատ ենք գործակցելու կամ դի-
մադրելու շնորհքին:

ՆԵՐՍԵՆ ԺՂԴ. ԲԱՊՈՒՃԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԻ ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՐԾԱՆՔԸ

(Երեւանի տաշի օմիլի տաքիւ)

«Այլ ինձ քաւ լիցի պարծել, բայց միայն ի
խաչն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի,
որով ինձ աշխարհ ի խաչ ելեալ է, եւ ես
աշխարհիւ» (ԳԱՆ. Զ. 14):

Աստուած ամէն մարդու ապրելու հա-
ւասար իրաւունք տուած է: Իւրաքանչիւր
անհատ առանձնաշնորհումն ունի աշխարհի
այլատեսակ բարիքներու վայելումով եր-
ջանկանալու և ուրիշները երջանկացնելու:
Ոչ ոք հեղինակութիւն ունի ուրիշը զրկե-
լու իր ապրելու իրաւունքէն: Բայց պէտք
չէ մոռնալ թէ ապրելու տեսակները կան:

Ումանք կ'ապրին կեանքի վերելքի սան-
գուխին ամենաստորին աստիճաններուն
վրայ: Ասոնց նշանաբանն է միայն իրենց
անձը ապրեցնել: Այդպիսիներուն համար
ապրիլ կը նշանակէ լոկ ուտել, խմել,
զուարճանալ և իրենց ֆիզիքական գոյու-
թիւնը պահպանել: Հոգ չէ թէ իրենց այդ
կարիքներուն անուղիղ միջոցներով գոհա-
ցումը ֆիասաբեր ըլլայ ուրիշներու:

Ուրիշ գասակարգ մըն ալ կայ որ քիչ
մը աւելի բարձր մակարդակի վրայ կ'ապրի:
Այս գասակարգը նախորդէն կը տարբերի
անով որ թէն կ'ապրի առանց ուրիշներուն
բարիք ընելու, բայց կ'աշխատի, գէթ կա-
րելութեան սահմանին մէջ, փեսա չհաս-
ցընել անոնց:

Երրորդ գասակարգի պատկանող մար-
դեր ալ կան, որոնք կեանքի այս երկու
աստիճաններէն աւելի բարձր մակարդակի
վրայ կը կենան: Ասոնք իրենց գերագոյն
հաճոյքը ոչ թէ իրենց անձը ապրեցնելու
կամ ուրիշներու փեսա չպատճառելու, այլ
այլոց օգտակար ըլլալու մէջ կը փնտռեն:
Այս երեք տեսակ ապրիլակերպերէն ա-
ռաջինը նախապատմական շրջանի վայրենի
ցեղերուն ապրած կեանքը կը ներկայացնէ:
Կեանք մը՝ որ լիովին անձնասիրական է,
և որուն կենդանական կեանքէն ունեցած
միակ տարբերութիւնը այն է որ մինչ կեն-
դանիները կ'ապրին բնազդաբար, այս կարգի
մարդիկ կ'ապրին մասամբ բնազդաբար և

մասամբ գիտակցօրէն: Բայց սկզբունքով երկուքն ալ անձնասիրական են, և իրենց հացը կը խլին ուրիշներու ձեռքէն՝ անոնց ֆիւս պատճառելով և անոնց իրաւունքները ոտնակոխելով:

Երկրորդ տեսակ ապրելակերպը կը ներկայացնէ կիսակիրթ ցեղերուն ապրած կեանքը, որ թէև անձնասիրութենէ քիչ մը վեր է, բայց կը բուսականանայ ուրիշին ֆիւս չտալով միայն: Անկէ անդին չի կրնար կեանքի մէջ արժէք մը տեսնել կամ փնտռել:

Իսկ երրորդ տեսակ ապրելակերպը կը ներկայացնէ քաղաքակիրթ, անձնական կիրքերէ ազատագրուած ու ճշմարիտ քրիստոնեայի վայել բարձրագոյն կեանքը:

Առաջին երկու դասակարգներուն պատկանող մարդոց ապրելակերպին մէջ շատ չենք հանդիպիր կեանքի վստահօրէն արժէքներուն. որովհետեւ այդ տեսակ ապրելակերպերու մէջ կեանքի առանցքը մարդու անձն է: Մեղքը արդէն ուրիշ բան չէ հիթն ոչ անձնասիրութիւն: Բայց երրորդ դասակարգի մարդոց ապրելակերպը լի է կեանքի վեհագոյն արժէքներով. քանզի հոն անձնասիրութիւնը տեղի տուած է աշխատութեան: Ուր որ այլասիրութիւն կայ, հոն Աստուած ներկայ է: Վստիպ մեր Տէրը գերազանցօրէն աշխատէր էակ մըն է. սիրոյ կատարեալ մարմնացումը, ինչպէս կը տեսնենք զայդ Յիսուսի ապրած սիրոյ բարձրագոյն կեանքին մէջ՝ որ ամենացայտուն կերպով ի յայտ եկաւ Գողգոթայի խաչին վրայ:

Այս երրորդ տեսակ ապրելակերպը քրիստոնէական կեանքի պտուղն է, Աստուծոյ հետ ապրուած ներգաղանակ կեանքի մը հետեւանքը: Այս բարձր կեանքը ձեռք կը բերուի սրտի փոփոխութեամբ և Աստուծոյ հետ կենդանի յարաբերութեամբ: Այս տեսակ ապրելակերպի մէջ է որ իրական ու միայուն արժէքներ կան, և անոնցմով է որ մարդ կրնայ իրաւամբ պարծենալ այս անցաւոր աշխարհի մէջ: Այս բարձր կենցաղը Յիսուսի խաչին վրայ արտայայտած սիրոյ վեհագոյն կեանքին ճառագայթումն է:

Ուսից Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ տարին չորս անգամ կը տօնուի: «Երեւման խաչ»ը այդ չորս տօներէն առաջինն է, և յիշատակն է երկինքի վրայ խաչին լուսափայլ երևումին՝ որ տեղի ունեցաւ 351 թուականին,

երուսաղէմի մէջ: Օրուան Պատրիարքը՝ Կիւրեղ Սպիսկոպոս, այս դէպքին նկարագրութիւնը ասեմին հաղորդած է Կոստանդինոս Ի. Կայսեր Նամակով մը՝ որ հայերէնի թարգմանուած է ու ամէն տարի այս տօնին առիթով կը կարդացուի մեր եկեղեցիներուն մէջ: Յոյնիքը այս դէպքին յիշատակը կը տօնեն Մայիս 7ին, իսկ մենք՝ հայերս՝ Յինանց Ե. Կիրակին:

Ուսից Պօղոս առաքեալի կեանքին գերագոյն պարծանքն էր. այս իսկ պատճառաւ կ'ըսէ. «Բայց ես քաւ լիցի որ պարծենամ, հապա միայն Տէր Յիսուս Քրիստոսի խաչովը, որով աշխարհ ինձի խաչը ելած է եւ ես՝ աշխարհիս: Առաքեալը այս խօսքով կը պարծենայ Յիսուս Քրիստոսի խաչովը և այդ խաչին վրայ յայտնուած սիրոյ բարձրագոյն կեանքի արժէքներովը միայն:

Ա. — Դադաթիոյ ժողովուրդին պարծանքը: — Դադատիոյ կոչուած հողամասը կը գտնուի Փոքր Ասիոյ մէջ, Բիւթանիոյ հարաւային կողմը: Դադատիոյ անունը իր ծագումը տուած է Կօլս (Gauls) կամ Կելտս (Celts) բառէն: Փրկչական թուականէն 280 տարի առաջ, այս անունով երեք ցեղեր Եւրոպայէն, ըստ ոմանց Գնդգրայէն, գաղթելով եկան և հաստատուեցան հոս, տեղացի բնիկ ցեղերը իրենց հպատակեցնելով: Եւ իրենց անունով երկիրը կոչուեցաւ Կօլս կամ Կալիշիա՝ որ հայերէն լիզուով թարգմանուած է Դադատիոս: Երբ Հռոմի պետութիւնը սկսաւ տարածել իր ազդեցութիւնը Փոքր Ասիոյ վրայ, Դադատիան եղաւ Հռոմէական նահանգներէն մին:

Կօլերուն գրաւումէն առաջ, Դադատիոյ մէջ կային նաեւ, բնիկ ցեղերէն զատ, յոյներ և բաւական թուով հրեաներ: Երբ Մ. Պօղոս քրիստոնէութիւնը տարածեց հոն բնակող ցեղերուն մէջ, հրեայ քրիստոնեաները տիրող տարր մը դարձան նորակազմ Եկեղեցւոյ մէջ:

Դադատիոյ ժողովուրդը բնաւորութեամբ շատ տաքաւիւն և գիւրագրգիռ էր, շուտ կը խանդավառուէր և շուտ կը յուսառաքէր: Ասիկա ընդհանրապէս խառնուածքն է շատ մը տգէտ ժողովուրդներուն: Մոլեռանդ հրեայ քրիստոնեաներ, Պօղոս առաքեալի բացակայութենէն օգտուելով, հեթանոսութենէ դարձած քրիստոնեաներէն

կը պահանջէին որ թլփատուին, Շարաթը պահեն և Մովսէսի օրէնքին տրամադրութիւնները յարգեն: Ուրիշ խօսքով, քրիստոնէսայ ըլլալով միտսին լաւ հրեայ ըլլան: Ինչ պատճառաւ Գաղատիոյ Եկեղեցիին մէջ մեծ յուզում և իրարանցում ստեղծուած էր:

Գաղատիոյ հրեայ քրիստոնէսները կը պարծենային թէ իրենք Արքահաժողութեան և Մովսէսական օրէնքը կը յարգեն: Հեթանոսութենէ դարձի եկած տղէտ քրիստոնէսներն ալ իրենց հետեւելով հրէից կրօնի արտաքին ձևակերպութիւններով կը պարծենային: Պօղոս առաքեալ երբ Գաղատիոյ Եկեղեցիին համար իր նամակը սը գրէր, ի մտի ունէր այս կացութիւնը: Ուստի գրեց այդ Եկեղեցիին և ըսաւ. «Զի ոչ թթխատութիւն ինչ է, և ոչ անթլփատութիւն, այլ նոր արարածն (Գաղ. 2. 15): Ան ըսաւ նաեւ. «Բայց ես քաւ լիցի որ պարծենամ, հապա միայն մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի խաչովը, որով աշխարհ ինծի խաչը ելած է, և ես աշխարհիս:

Այս խօսքերով Ս. Պօղոս զգուշացնել կը ջանար անոնց՝ որոնք արտաքին ձևակերպութիւններով կը զբաղին, որպէսզի կրօնի կեդեովը չհետաքրքրուին, այլ սրտի փոփոխութեան ու նոգեոյ կեանքի վարձացման մէջ փնտռեն իրենց բարոյական հաճոյքն ու ներքին գոհացումը: Քանզի այդ էր Մնայուն պարծանքը և իրական արժէքը մարդկային կեանքի մէջ: Եւ քրիստոնէութիւնը կոչում ունէր աւետիլու գոյն մարդոց:

Բ. — Աթառիկի պարծումը: — Գաղատիոյ ժողովուրդը քրիստոնէութեան նոր դարձած ըլլալուն, աշխարհը կարեւոր տեղ բռնած էր տակաւին իր սրտին մէջ: Աշխարհ իր պարծանքը կը փնտէր ընդհանրապէս տեսանելի բաներուն մէջ: Աղքատ մը եթէ բախտի բերումով յանկարծ հարստանայ, քանի որ նախապէս հարստութիւն տեսած է, կը խորհի թէ մեծ մարդ եղաւ, և կը սկսի իր հարստութեամբը պարծենալ: Մարդիկ ալ գինքը կը չփայցնեն, իր շուրջը կը դառնան և կը գողցնեն գինքը՝ իրմէ օգուտ մը քողարկելու համար:

Զինուոր մը երբ պատերազմի գաշտին վրայ հերոսական արարքներ գործէ, ժողովուրդը գովեստներ կը շաղկէ իր անուան

շուրջ: Թագաւոր մը երբ մեծ յաղթանակներ շահի, մարդոց պաշտումին առարկայ կը դառնայ, որով թէ՛ ինք կը պարծենայ և թէ՛ ժողովուրդը անոր ձեռք բերած փառքով փառաւորուիլ կը ձգտի: Մարդիկ նոյնպէս կը յարգեն մէկը՝ եթէ ան ճարպիկ է, ճարտասան կամ գեղեցիկ, Քանզի աշխարհ այս բաներով կը հետաքրքրուի առաւելապէս ու կը պարծենայ այնպիսի բաներով՝ որոնք այսօր քուկը են և վաղը կրնան չըլլալ: Ինչ բառերով, մարդերէն շատեր կը զբաղին միայն այն արժէքներով՝ որոնք իրենց զգայարանքներուն անմիջական ազդեցութեան տակ կ'իյնան և իրենց այսօրուան առժամայ կարիքներուն զոհացում տալու խոստումը ունին:

Բայց մարդ ոչ միայն ֆիզիքական, այլև իմացական, ընկերական, բարոյական ու հոգեւոր էակ մըն է միաժամանակ: Յիշեալական տեսանելի արժէքներէն զատ մարդկային կեանքի մէջ կան նաև իմացական ու բարոյական արժէքներ, բայց աշխարհ կ'անդիտանայ զանոնք: Եթէ դրամ ունիս, աշխարհի համար մեծ մարդ ես, հոգ էլ թէ այդ դրամը խարդախ միջոցներով ձեռք բերած ես, ուրիշներուն փաստ պատճառելով կամ խեղճ մարդոց իրաւունքները կողպտելով շահած ես: Եթէ հարուստ ես, այդ բոլոր լոյսանքներդ աշխարհի կողմէն կը ներուին իսկոյն: Որովհետև աշխարհ կը հետաքրքրուի ու կը պարծենայ միայն արտաքին երևոյթներով, անցաւոր հաճոյքներով ու ժամանակաւոր արժէքներով:

Գաղատիոյ նորադարձ քրիստոնէսները որտեղ տակաւին աշխարհէն հրաժարած էին բոլորովին, ուստի կը հետաքրքրուէին շօշափելի ու արտաքին երևոյթներով: Քրիստոնէական կրօնի բարոյական արժէքներէն աւելի հրէից կրօնին տեսանելի ձևերով ու արարողութիւններով կը պարծենային: Փոխանակ Յիսուսի խաչով կամ անոր վրայ արտայայտուած զոհարարութեան կեանքով հետաքրքրուելու, օրէնքին տեսանելի արժէքներուն մէջ իրենց ներքին գոհացումը գտնել կը ջանային: Ուստի Ս. Պօղոս իր անձին օրինակովը ցոյց կու տայ իրենց թէ քրիստոնէական կրօնի տեսանելի տէն իրական պարծանքը ոչ թէ արտաքին՝ այլ ներքին է ու հոգեկան:

Գ. — Պօլոս առաքեալի պարծանքը: — Դարձի գալէն առաջ, Պօղոս առաքեալ աշխարհի տեսակէտէ պարծենալիք բազում բաներ ունէր: Բայց երբ քրիստոնեայ դարձաւ, ինչպէս իր Սօլոս անունը Պօղոսի այնպէս ալ իր մոլեռանդ հրէութիւնը ազատախոս քրիստոնէութեան փոխուեցաւ: Դարձի գալէն առաջ իր անձը կամ հրէութիւնն էր՝ սակայն քրիստոնեայ դառնալէն յետոյ Յիսուս միայն եղաւ իր կեանքին առանցքը: Անձնակեցրոն Սօղոսը եղաւ Յիսուսանեցրոն Պօղոս: Նոյնպէս իր պարծանքի առարկան ալ փոխուեցաւ, և փոխարինեալ աշխարհի վաղանցուկ արժէքները, իր գերդաստանի փառապանք անունը, իր բարձր դաստիարակութիւնը կամ իր, իբրեւ Հռովմի քաղաքացի, ընկերական աշխատողի վրէժը ըլլալու, եղաւ միայն Քրիստոսի խաչը՝ որ իր փրկութեան պատճառ եղած էր: Այդ խաչին վրայ արտայայտուած Աստուծոյ անհամարան սէրը լեցուցած էր իր սիրտն ու հոգին: Այս իսկ պատճառաւ աշխարհ այլևս կորսնցուցած էր իր հրապոյրը իրեն համար: Հռովմի քաղաքացի ըլլալէ աւելի ան ինքզինքը երկինքի քաղաքացի կ'անուանէր, Գամաղիէլի աշակերտ նկատելէ աւելի ինքզինքը Յիսուսի հետեող կը համարէր: Ուսչը բաժնած էր զինքը աշխարհէն և աշխարհը իրմէ:

Յիսուսի Պօղոս առաքեալ խաչին կը պարտէր իր կեանքին մէջ յառաջ եկած այս փոփոխութիւնը: Սերմանդէն կ'ըսէ. «Ունձող ճանչնալը հեռու կը պահէ քեզ սնտի պարծանքներէ: Ս. Պօղոս այլևս կը ճանչնար իր անձը, հետեաբար հրաժարած էր անորից պարծանքներէ:

Դ. — Կեանքի իրական պարծանքը: — Իրական պարծանքը յաւիտեանական արժէքներէ բխող մնայուն հանգամանք մը կը կրէ: Այս աշխարհի պարծանքը ունայն է ու վաղանցուկ, և հետեաբար զուրկ մնայուն արժէքէ: Ինչն է կ'ըսէ. «Ուր ունայն պարծանք կը վերջանայ, հոն մարդկային արժանապատեւութիւնը կը սկսի: Որքան տանի որ մարդիկ ունայն պարծանքի ետեւէն կը վազեն չեն կրնար բարձր արժանապատեւութեամբ ապրիլ և կեանքի բոլոր բազոյն ոլորտները սաւառնիլ: Մեծն Աբտաղէս «Աւաղ փառացս անցաւորի» գոչե-

լով փակեց իր աչքերը: Յիսուսի աշխարհի մեզի տուած փառքը անցաւոր է, քանզի չի կրնար յազնցնել մեր հոգին և գոհացնել մեր սիրտը: Հաւագոյն պարծանքը Յիսուսի խաչով արտայայտուած զոհողութեան մէջէ: Մարդիկ Յիսուսի իրական աշակերտները եղած կ'ըլլան այն ատեն՝ երբ ապրին այդ զոհողութեան կեանքը, հետեւելով Անոր հետքերուն: Ճշմարիտ քրիստոնեաները աշխատեցնեն՝ որոնք զիրար կը սիրեն մաքուր սիրով, որով ցոյց կու տան աշխարհի թէ իրենք Քրիստոսի իրական աշակերտներն են և Անոր խաչովը կը պարծենան, և ոչ թէ վաղանցուկ և ունայն արժէքներով:

Անոնք որոնք իրենց հարստութեամբը, ընկերային բարձր դիրքովը կամ դաստիարակութեամբը կը պարծենան, տակաւին չեն ըմբռնած անցաւոր ու անտեղան արժէքներու միջև եղած տարբերութիւնը: Պագոն կ'ըսէ. «Անք շատ կը խորհինք այն մարդոց նկատմամբ՝ որոնք իրենց մեծութեան վրայ քիչ կը խօսին»: Թիթևսիկ ու ծանծաղամտ մարդիկ ընդհանրապէս իրենց անձին վրայ շատ կը խօսին ու քիչ ուշադրութիւն կը գրաւեն: Մեծ են սակայն այն հոգիները՝ որոնք առհասարակ իրենց անձին մասին շատ քիչ կը խօսին, հրեմիալ ալ բնուէն խօսիր, բայց միւս կողմէն նոյն համեմատութեամբ մարդոց յարգանքին ու ակնածանքին առարկայ կը դառնան: Հաւաթէր անուն մեծ հեղինակ ու ըսած է. «Ուր փուռ պարծանքը կը սկսի, հոն սէրը կը դադրի»: Այդ խօսքով, բարձրագոյն արժէքներու հանդէպ սէրը այն ատեն կը սկսի՝ երբ փուռ պարծանքի նկատմամբ մեր համակրանքը դադրի:

Աշխարհը քաղցրական զօրութիւն մը ունի, որմէ չհրապուրուելու համար Աստուծոյ հաւատալու և Յիսուսի խաչին պատուանդանին առջև ծնդադրել պէտք է: Այս կենարար խաչն է որ հաւատացեալներու փրկութիւնը ապահոված է, Աստուծոյ յաւիտեանական սէրը մեզի յայտնած է և փրկութեան շնորհը ճամբան աշխարհի մատնանշած է: Այո՛, այս խաչն է որ իրական պարծանքի չափանիշը մեզի ցոյց տուած է: Այն որ այս չափանիշին համեմատ կ'ապրի՝ բնաւ չի զղջի:

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ